

NAAR EEN NOORDELIJK NETWERK NATUURINFORMATIE (NNN) VOOR BEHEER EN BELEID

Evert Jan Lammerts

In 1996 heeft LNV-Noord een voorbeeldproject gestart om de mogelijkheden van een passende en toereikende regionale gegevensuitwisseling op het gebied van Natuurbeleid en -beheer in beeld te brengen. Dit heeft geresulteerd in een opzet voor een 'Noordelijk Netwerk Natuurinformatie'.

Het initiatief was ingegeven door de decentralisatie van het natuurbeleid in de richting van de Provincies waarbij de rol van LNV verschuift naar 'sturen op hoofdlijnen en toetsen op resultaat'. Meer nog dan voorheen komt hierbij een zwaar accent te liggen op een deugdelijke verantwoording op basis van betrouwbare gegevens over bereikte resultaten en effecten. Een kwalitatief goede evaluatie van natuurbeleid en een tijdige signalering van problemen is hiervan afhankelijk. Ook de resultaten van het 'Programma Beheer' zullen leiden tot een behoefte aan betere gegevens over de uitvoering en effecten van natuurbeleid en -beheer.

Moeras en boezemland

foto Dick Goslinga

CONSTATERINGEN

Een van de eerste constatering was dat er al aanzienlijk in monitoring en evaluatie geïnvesteerd wordt. Ieder blijkt het echter op z'n eigen wijze te doen, waardoor er inhoudelijke en technische problemen bij de uitwisseling van de gegevens zullen ontstaan. In een netwerk zijn zulke problemen in aanzienlijke mate op te lossen door structureel overleg en met een gezamenlijke aanpak.

Duidelijk werd verder dat de opzet van een netwerk dient te voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. De individuele bronhouder (de organisatie die over de gegevens beschikt) moet zelf een belang hebben en de meerwaarde zien om het systeem te vullen en bij te houden.
2. Belemmeringen in de relaties tussen organisaties, zoals dreigende controle en openbaarheid van gegevens, dienen te worden weggenomen. Dit kan door een sfeer van onderling vertrouwen te scheppen en een aantal afspraken vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst.
3. De coördinatie op langere termijn moet gewaarborgd zijn.

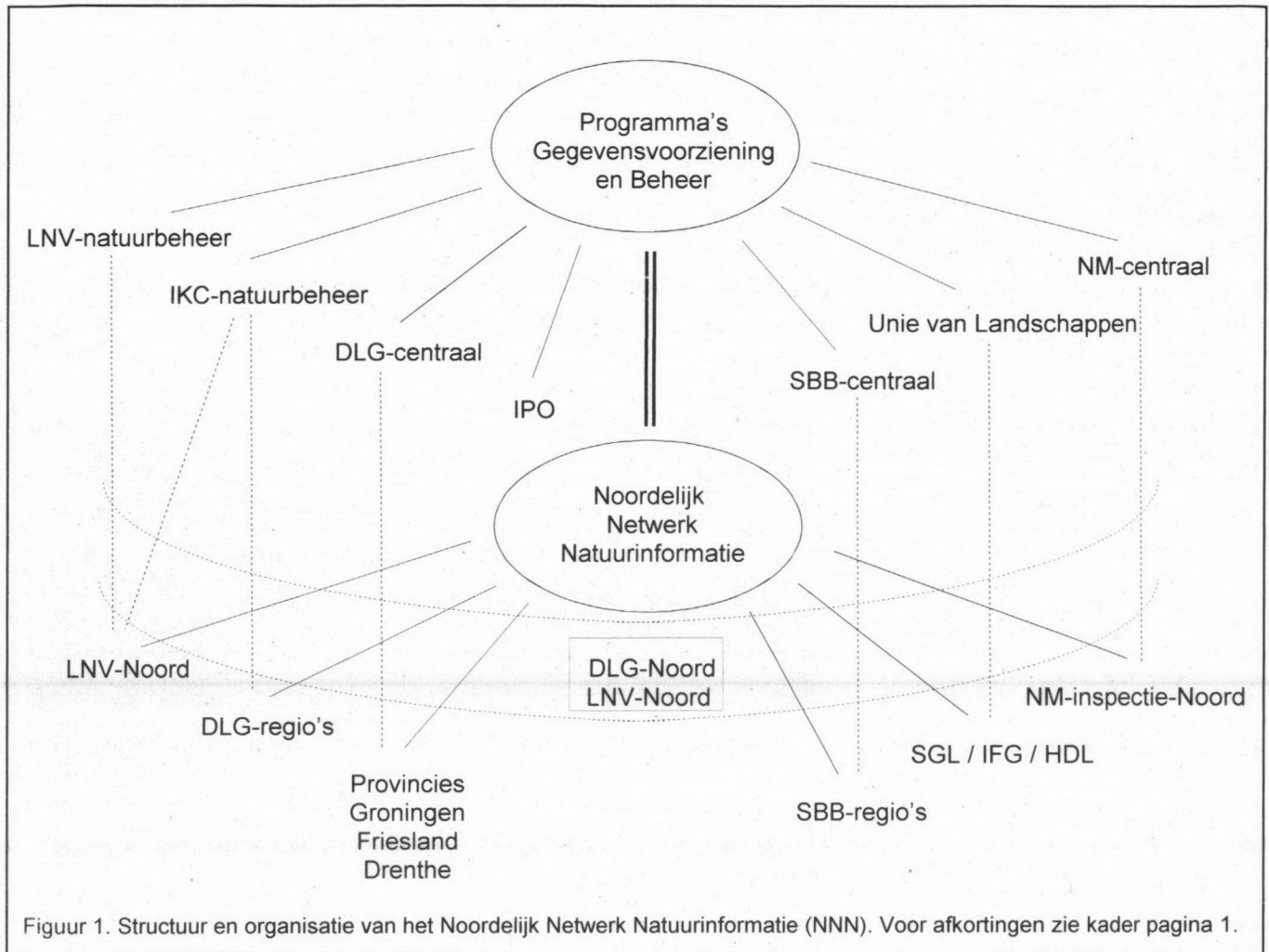
GEGEVENSUITWISSELING

Op basis van bovenstaande analyse is het Noordelijk Netwerk Natuurinformatie (NNN) opgezet. Het is een samenwerkingsverband tussen diverse noordelijke organisatie als het Rijk, Provincies en (particuliere) natuurbeherende organisaties (zie kader). Binnen het NNN zijn afspraken gemaakt over de uitwisseling van gegevens op basis van het principe dat de deelnemers

periodiek actuele bestanden aanleveren over die thema's (eigendom, begrenzingen, doeltypen, enzovoorts), waarvoor ze primaire bronhouder zijn. De ingebrachte gegevens staan aan de andere partners vrijelijk ter beschikking, althans voor eigen gebruik. De partners zijn voor het ene thema gegevensproducent en voor het andere thema gegevensgebruiker. Een en ander gebeurt zoveel mogelijk met gesloten beurzen. Wel zijn, in het kader van het Programma Gegevens-

- Provincies Friesland, Groningen, Drenthe
- de noordelijke organisatie van de Dienst Landelijk Gebied (DLG)
- beleidsdirectie van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer & Visserij in Noord-Nederland (LNV-Noord)
- de noordelijke regio's van Staatsbosbeheer (SBB)
- de Provinciale Landschappen: Stichting Groninger Landschap (SLG), Vereniging It Fryske Gea (IFG), stichting Het Drentse Landschap (HDL)
- Natuurmonumenten (NM)
- Staringcentrum
- Informatie- en Kenniscentrum -natuurbeheer (IKC-natuurbeheer)

Partners in het Noordelijk Netwerk Natuurinformatie (NNN)

voorziening, de Landschappen in Noord-Nederland eenmalig ondersteund bij de invoering van informatie systemen. Tevens zijn afspraken gemaakt over allerlei technische aspecten van de gegevensvoorziening. Dit laatste vooral wat betreft het gebruik van Arc View als GIS-pakket en van TOP10vector-bestanden als ondergrond voor de diverse digitale kaarten).

Tot 1999 zijn, eveneens vanuit het Programma Gegevensvoorziening (waarbinnen dit project als regionale 'pilot' wordt beschouwd), door het IKC-Natuurbeheer middelen ter beschikking gesteld voor technische ondersteuning en coördinatie. Hiervan is dankbaar gebruik gemaakt door kennis en menskracht voor alle partners in het NNN in te huren. DLG-Noord heeft toegezegd vanaf 1999 de coördinatie, archivering en helpdesk-functie binnen het NNN op zich te nemen en stelt de daarvoor benodigde mens-

kracht ter beschikking.

Eerste ervaringen

De ervaring tot nu toe is dat de partners, ook op management en bestuurlijk niveau, enthousiast zijn en de meerwaarde van samenwerking inzien. Er wordt aan gewerkt om een

aantal afspraken bestuurlijk vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst. Het is de bedoeling de duurzaamheid van het netwerk daarvoor vooral door afspraken over periodieke tijdstippen van het bijwerken en vernieuwen van gegevensbestanden zo goed mogelijk te waarborgen. Op de werkvloer wacht men daar echter

Het Programma Beheer is gericht op vernieuwing van de wijze waarop natuurbeheer wordt gestuurd en vormgegeven. Het is opgezet op initiatief van het Ministerie van LNV en wordt in nauw overleg met Provincie, beheersorganisaties en overige betrokkenen verder uitgewerkt. De bedoeling is om voor alle (bestaande en nieuwe) natuurgebieden natuurdoelen aan te geven. Dat gebeurt in termen van een recent ontwikkeld stelsel van **natuurdoeltypen**.

Vervolgens worden voor de realisering van die doelen 'genormeerde beheers-subsidies' beschikbaar geteld. Elk doeltype heeft zijn eigen **normprijs**.

In deze benadering doet het er veel minder toe dan voorheen, wie de gewenste natuur inricht en onderhoudt en op welke wijze. Als het doel maar gerealiseerd wordt.

Het voornemen is om de huidige beheersregelingen en -subsidies per januari 2000 aan te passen op basis van de voorstellen vanuit het Programma Beheer.

Het Programma Beheer

niet op. Zo zijn door een aantal terreinbeherende instanties de gegevens die bij hen in eigendom zijn inmiddels al aangeleverd aan de centrale databank bij DLG. Op korte termijn (in de loop van 1999) zullen andere bestanden volgen die van betekenis zijn voor het actuele natuurbeleid, bijvoorbeeld begrenzings van beleidscategorieën (EHS, Relatienota, Natuurontwikkeling, Nb-wet, NP, Vogelrichtlijn, Habitat, Wetland, enzovoorts), doeltypen, doelpakketten, beheersovereenkomsten en huidige terreintypen.

Langzamerhand zijn een aantal structurele gegevensuitwisselings-relaties tussen de partners in Noord-Nederland aan het ontstaan. De stabiliteit ervan zal mede afhangen van de mate waarin dergelijke relaties ook opgebouwd worden met en tussen landelijke partners. Dit geldt met name voor de centrale organisaties van de regionale partners: de LNV-beleidsdirecties (waaronder LNV-natuurbeheer), SBB en DLG en landelijke koepelorganisaties als de IPO (Inter-Provinciaal Overleg, een coördinerend overleg tussen de provinciale overheden) en de Unie van Landschappen. De structuur van het huidige netwerk is hieronder weer gegeven:

MOGELIJKE ONTWIKKELINGEN

Op de middenlange termijn (1-5 jaar) kan het netwerk mogelijk meer functies vervullen. Gedacht wordt aan de volgende perspectieven:

1) Coördinatie op het gebied van ecologische monitoring. Dit kan ertoe leiden dat relevante ecologische gegevens voor het toetsen van natuurbeheer en natuurbeleid in de centrale databank worden opgenomen.

2) Het ondersteunen van op te stellen evaluaties over resultaten en effecten van natuurbeleid en -beheer in Noord Nederland. Alle partners kunnen dit voor zichzelf doen (bijvoorbeeld per Provincie, per beheerder), maar ook kan worden afgesproken om periodiek gezamenlijk evaluaties op te stellen, bijvoorbeeld periodieke noordelijke Natuurverkenningen en -balansen

naar analogie van de landelijke systematiek.

3) Op de iets langere termijn kan een begin gemaakt worden met een verbreding van het NNN door thema's

van het Programma Beheer zal mede afhangen van de mate waarin de effecten (de realisering van doeltypen) daadwerkelijk in het veld gerealiseerd worden. Beheerders zullen aan de

Doeltype Dotterbloemhooiland

foto Dick Goslinga

van betekenis voor het milieu-, landschaps- en landbouwbeleid mee te nemen. Wat betreft deelname ligt dan eveneens een verbreding voor de hand, bijvoorbeeld door Rijkswaterstaat, waterschappen en gemeenten erbij te betrekken.

Tenslotte wordt er naar gestreefd het NNN een coördinerende rol te laten spelen bij verzameling en aanlevering van de voor het Programma Beheer benodigde informatie. Kern van dit programma is dat natuurbeheerders (wie dat ook zijn) subsidie kunnen krijgen voor het realiseren van bepaalde natuurdoelen volgens een systeem van tevoren gedefinieerde natuurdoeltypen en daaraan gekoppelde 'normprijzen'. Per 1 januari 2000 zal dit systeem ingevoerd worden. Nu al zijn door provincies aan bepaalde gebieden doeltypen toegekend en is deze informatie bij het NNN in de centrale databank ingebracht. Het welslagen

hand van concrete gegevens moeten aantonen dat dit het geval is. Hiervoor zullen veel monitoringsgegevens verzameld moeten worden. Vooral bij het plannen van een systematische opslag, verzameling en interpretatie van zulke gegevens kan het NNN mogelijk een ondersteunende, adviserende en stimulerende rol spelen. Hierbij wordt vooral gedacht aan het coördineren van inventarisaties en analyses waarbij onderlinge samenwerking en prioriteitstelling mogelijk is. Eén motief om hieraan te gaan werken is duidelijk: niet alles kan gemeten en geweten worden, terwijl toch (en terecht!!) gevraagd zal worden wat alle natuurbeheer en het daaraan bestede geld nu eigenlijk oplevert. Duidelijk mag ook zijn dat het verzamelen van gegevens door vrijwilligers en het aanleveren ervan aan beheerders, Provincies en NNN een belangrijke bijdrage kan blijven leveren aan monitoring en evaluatie van natuurbeheer en -beleid.

Drs. E.J. Lammerts, LNV-Noord, postbus 30032, 9700 RM Groningen

Contactpersonen voor het NNN zijn:

Ron Fijn (ecoloog) DLG-Groningen, tel. 050-5207325, E-mail: a.koens@dlg.agro.nl

Albert Koens (GIS-coördinator) DLG-Groningen, tel. 050-5207354, E-mail: r.fijn@dlg.agro.nl

Postadres DLG-Groningen: Postbus 30027, 9700 RM Groningen